

Programkonstruktion

Moment 7 Om generella datastrukturer och träd

Typdeklarationer

Man kan ge namn åt typer, på ungefär samma sätt som man kan ge namn åt värden.

```
type rational = int*int;
type heltalslista = int list;
```

type är en *deklaration*, dvs den utför ingen beräkning utan talar om för ML hur program skall tolkas – i detta fall att rational och heltalslista är alternativa beteckningar för typerna int*int respektive int list.

Den huvudsakliga användningen av type är att ge mer läsbara program.

Vad används typerna till?

```
((11,5),[(10,"Föreläsning PK"),(13,"Föreläsning PK"),
           (15,"Möte med Arne")]),
((11,6),[(10,"Ledningsgruppsmöte"),(13,"Föreläsning PK")])]
```

Typen är ((int*int)*(int*string) list) list!

Namn på de sammansatta typerna underlättar läsningen:

```
type month = int;
type day = int;
type date = month*day
type time = int;
type description = string;
type booking = time*description;
type daycalendar = date*booking list;
type calendar = daycalendar list;
```

Uttrycket ovan har nu typen calendar!

Namnabstraktion hjälper inte alltid

ML blir i praktiken otypat vad beträffar "likadana" namngivna typer.

```
type weekday = int;
val Mon = 1;
val Tue = 2;
...
val Sun = 7;
• Felaktiga mönster:
(* weekend d
   TYPE: weekday->bool
   PRE: d är en korrekt dag
   POST: true om d är en veckoslutsdag (lö/sö *) )
fun weekend Sat = true
| weekend Sun = true
| weekend _ = false;
...weekend(8)...  

• Felaktiga värden:
else
  ojobj.... x;
```

• Hopblandning av data:
(* overtimePay(d,x)
 TYPE: weekday*int->int
 PRE: d är en korrekt dag
 POST: Timlönen en viss veckodag d med hänsyn till övertid om grundtimlönen är x. *)
 | weekend Sun = true ajaj.... fun overtimePay(d,x) =
 | weekend _ = false; if weekend d then d * 2 uju....
 else
 ojobj.... x;

Sat, Sun är identifierare vilka som helst – de binds i mönster.
weekday är ett annat namn på int – inget typfel.

Uppräkningstyper

datatype weekday = Mon | Tue | Wed | Thu | Fri | Sat | Sun;

weekday blir en helt ny datatyp med de angivna värdena.

• Korrekt mönster:
(* weekend d
 TYPE: weekday->bool
 PRE: (inget) Obs!
 POST: true om d är en veckoslutsdag (lö/sö *))
fun weekend Sat = true
| weekend Sun = true
| weekend _ = false;
...weekend(8)...
• Felaktiga värden:
else
 Typfall! x;

Sat, Sun är värden som true, false – de binds inte i mönster.

weekday är inte samma typ som int –

sammanblandning ger typfel.

Konvertering av uppräkningstyper

datatype weekday = Mon | Tue | Wed | Thu | Fri | Sat | Sun;

ML definierar ingen speciell ordning av värdena i weekday.

Inte heller finns något inbyggt sätt att omvandla dem till/från heltal som man t.ex. kan med tecken (ord, chr). Sådant får man göra själv...

```
(* daynumber d
   TYPE: weekday->int
   PRE: (inget)
   POST: ordningstalet för veckodagen d *)
fun daynumber Mon = 1
| daynumber Tue = 2
| daynumber Wed = 3
| daynumber Thu = 4
| daynumber Fri = 5
| daynumber Sat = 6
| daynumber Sun = 7;
(* numberday n
   TYPE: int->weekday
   PRE: 1 <= n <= 7
   POST: veckodagen med ordningstalet n *)
fun numberday 1 = Mon
| numberday 2 = Tue
| numberday 3 = Wed
| numberday 4 = Thu
| numberday 5 = Fri
| numberday 6 = Sat
| numberday 7 = Sun
| numberday _ = raise Domain;
```

Vissa inbyggda typer kan definieras

```
datatype bool = true | false;  
datatype unit = ();
```

PK-HT07 moment 7

Sida 7

Uppdaterad 2007-10-21

Konstruerade (taggade) typer

```
type month = int;  
type day = int;  
type date = month*day;  
type rational = int*int; ...ett rationellt tal.
```

Inget hindrar hopblandning av värden från date och rational.

Det är bättre att använda deklarationen datatype:

```
datatype date = Date of month*day;  
datatype rational = Q of int*int;
```

date och rational är nu *helt nya* datatyper som båda *innehåller* en int*int-tupel men som har en *etikett* (*tag*) som skiljer dem åt.

Värden av typen date skrivs föregångna av *konstruktorn* Date, t.ex. Date(11,3). Samma med rationella tal, t.ex. Q(11,3).

Jämför konstruktorn :: som skapar en listcell.

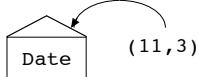
PK-HT07 moment 7

Sida 8

Uppdaterad 2007-10-21

Användning av konstruerade typer

Man kan betrakta en värde av en konstruerad datatyp som ett kuvert med konstruktorn påskriven, i vilken man har stoppat ned de data som ingår i värdet.

Försök att blanda ihop ett datum och ett rationellt tal ger typfel eftersom ML kan se på konstrutorerna att de hör till olika typer.

Date och Q har funktionstyper: Date:int*int->date
Q:int*int->rational
och ser ut och kan användas som funktioner men är inte funktioner i vanlig mening eftersom de inte utför någon beräkning. De skapar ett nytt värde på samma sätt som den infixa konstruktorn ::.

PK-HT07 moment 7

Sida 9

Uppdaterad 2007-10-21

En (delvis) taggad kalender

```
type month = int;  
type day = int;  
datatype date = Date of month*day  
type time = int;  
type description = string;  
datatype booking = Booking of time*description;  
datatype daycalendar =  
    Daycalendar of date*booking list;  
type calendar = daycalendar list;  
[Daycalendar(Date(11,5),[Booking(10,"Föreläsning PK"),  
    Booking(13,"Föreläsning PK"),  
    Booking(15,"Möte med Arne")]),  
 Daycalendar(Date(11,6),[Booking(10,"Ledningsgruppmöte"),  
    Booking(13,"Föreläsning PK")])]  
: calendar;
```

Konstrutorerna får vara samma som typnamnen – men normalt inte

PK-HT07 moment 7

Sida 10

Uppdaterad 2007-10-21

Användning av konstruerade typer

För att komma åt delarna i ett värde av en konstruerad typ måste det tas ut ur kuvertet. För detta använder man matchning på liknande sätt som man matchar på listceller med ::.

Nya värden av konstruerad typ kan skapas genom att ge uttryck som beräknas som argument till konstruktorn.

```
(* qadd(x,y)  
  TYPE: rational*rational->rational  
  PRE: x och y skall vara korrekta rationella tal  
       (dvs nämnaren skall vara ≠ 0).  
  POST: Summan av x och y  
  EX: qadd(Q(1,2),Q(1,3)) = Q(5,6)  
*)  
fun qadd(Q(p1,q1),Q(p2,q2)) =  
  Q(p1*p2+q1*q2,q1*q2);
```

PK-HT07 moment 7

Sida 11

Uppdaterad 2007-10-21

Alternativa former för konstruerade typer

Formerna hos datatype-deklarationen för uppräkningstyper och konstruerade typer kan kombineras!

```
datatype number = Int of int | Real of real;
```

Ett värde i number är *antingen* ett heltal med etiketten Int eller ett flyttal med etiketten Real. Tack vare att etiketten skiljer kan man alltid veta om det handlar om ett heltal eller ett flyttal.

Användning:

- Om man kan ha värden med *olika form (utseende)*.
- Om man vill ha funktioner som kan ha *olika typer* som argument eller värde.

PK-HT07 moment 7

Sida 12

Uppdaterad 2007-10-21

Typer med värden av olika form

Vi definierar en datatyp för att beskriva olika fordon. Vi anger för:

- bilar: reg.beteckning, färg och motorstyrka
 - cyklar: färg och hjul diameter
 - skateboard: färg
- ```
datatype vehicle = Car of string*string*int
 | Bicycle of string*int
 | Skateboard of string;
```

Olika värden av typen vehicle:

```
Car("XYZ123", "green", 100)
Bicycle("red", 26)
Skateboard "silver"
```

PK-HT07 moment 7

Sida 13

Uppdaterad 2007-10-21

Exempel: räkna fordon av viss färg

```
(* vehicleColour vehicle
 TYPE: vehicle->string
 PRE: (ingen)
 POST: Färgen hos vehicle.
 EX: vehicleColour(Bicycle("green",24)) = "green" *)
fun vehicleColour (Car(_,colour,_)) = colour
vehicleColour (Bicycle(colour,_)) = colour
vehicleColour (Skateboard colour) = colour;

(* countColourVehicles(colour,vehicles)
 TYPE: string*vehicle list->int
 PRE: (ingen)
 POST: antal fordon i listan vehicles med
 färgen colour.
 EX: countColourVehicles("green", [Car("XYZ123", "green", 100),
 Skateboard "silver",
 Bicycle("green", 24)]) = 2 *)

(* VARIANT: length vehicles *)
fun countColourVehicles(_,[]) = 0
| countColourVehicles(colour,vehicle::rest) =
 (if vehicleColour vehicle = colour then 1 else 0) +
 countColourVehicles(colour,rest);
```

PK-HT07 moment 7

Sida 14

Uppdaterad 2007-10-21

"Kombinerade" typer

Typen number kan innehålla ett heltal eller ett flyttal. Vid addition av number konverteras termerna automatiskt till flyttal om det behövs.

```
datatype number = Int of int | Real of real;
(* toReal n
 TYPE: number -> number
 PRE: (ingen)
 POST: Talet n konverterat till flyttal
 EX: toReal (Int 30) = Real 30.0 *)
fun toReal (Real r) = Real r
| toReal (Int i) = Real (real i);
(* addNumbers(x,y)
 TYPE: number*number->number
 PRE: ingen
 POST: summan av x och y
 EX: addNumbers(Int 30, Real 2.0) = Real 32.0 *)
fun addNumbers(Int x, Int y) = Int (x+y)
| addNumbers(x,y) = let val Real xr = toReal x;
 val Real yr = toReal y
 in Real (xr+yr)
 end;
```

PK-HT07 moment 7

Sida 15

Uppdaterad 2007-10-21

Polymorfa datatyper

En eller flera komponentdatatyper i en konstruerad datatyp kan vara en typvariabel:

```
datatype 'a option = NONE | SOME of 'a
option blir här en typkonstruktur precis som list.
```

Instansen int option är en typ med två slags värden:

- Konstanten NONE.
- Ett heltal taggat med konstruktorn SOME.

Exempel på värden av typen int option:

NONE, SOME 4, SOME ~2, SOME 0

Exempel på värden av typen string option:

NONE, SOME "Hej", SOME "", SOME "ABC"

PK-HT07 moment 7

Sida 16

Uppdaterad 2007-10-21

Användning av option

option är en inbyggd typkonstruktur i ML. Den används t.ex. när man vill ha ett bättre sätt att hantera felsituationer i programmet än att avbryta körningen eller göra något odefinierat.

```
(* sumUpTo n
 Type: int->int option
 Pre: (ingen)
 Post: SOME s, där s är summan av talen 0...n om n>=0.
 NONE annars.
 EX: sumUpTo 4 = SOME 10
 sumUpTo ~2 = NONE *)
(* Variant: n *)
fun sumUpTo n = if n < 0 then
 NONE
 else if n = 0 then
 SOME 0
 else
 SOME(n+valOf(sumUpTo(n-1)));
```

Förvilkor saknas – jämför med sumUpTo från kursmoment 4!

(valOf är en inbyggd funktion i ML: fun valOf(SOME x) = x)

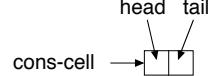
PK-HT07 moment 7

Sida 17

Uppdaterad 2007-10-21

Rekursiva typer

Komponenterna i en konstuerad datatyps värde får höra till datatypen själv! (En rekursiv typ.) En listcell

kan definieras som en konstruerad datatyp som innehåller en tupel med två komponenter – för head resp. tail:

```
datatype 'a list = [] | :: of 'a*'a list;
```

Listor i ML fungerar exakt som om de var definierade med denna deklaration.

(Man kan inte göra om deklarationen för att prova – ML tillåter inte att man gör en "ny" deklaration av listor.)

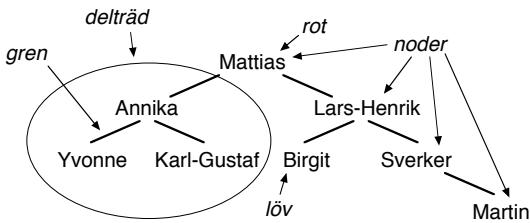
PK-HT07 moment 7

Sida 18

Uppdaterad 2007-10-21

Träd

Listor kan representera data med linjär struktur – t.ex. förteckningar och sekvenser. Ofta har dock data *trädstruktur*, t.ex. i ett släktträd:

Detta är ett *binärt träd* – varje nod har *maximalt två grenar*.
Löv är noder som saknar grenar. Roten är trädets början.
Djupet hos en nod är avståndet till roteten.

PK-HT07 moment 7

Sida 19

Uppdaterad 2007-10-21

Hur representera ett träd

Varje nod läggs i en lista tillsammans med delträdens rotoder:
type familyTree = (string*string*string) list;

```
[("Mattias", "Annika", "Lars-Henrik"),
 ("Annika", "Yvonne", "Karl-Gustaf"),
 ("Yvonne", "", ""),
 ("Karl-Gustaf", "", ""),
 ("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker"),
 ("Sverker", "", "Martin"),
 ("Birgit", "", ""),
 ("Martin", "", "")] : familyTree
```

+ Enkel representation

- "Navigering" i trädet kräver *sökning* i listan. Hur hitta farfar?
- Vilken nod är rotoden?
- Uppdatering av trädet kräver också sökning.

PK-HT07 moment 7

Sida 20

Uppdaterad 2007-10-21

Kränglig navigering

```
(* searchTree(person,tree)
TYPE: string*familyTree->string*string*string
PRE: Trädet tree innehåller en nod med personen person.
POST: Nodinformationen för person.
EX: searchTree("Lars-Henrik",
 [",",("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker"),...]
 = ("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker") *)
(* VARIANT: length tree *)
fun searchTree(key,nod::rest) = if #1 nod = key then
 nod
 else
 searchTree(key,rest);

(* farfarsnamn t
TYPE: familyTree -> familyTree
PRE: Trädet t innehåller farfadern till rotoden.
POST: Namnet på rotnodens farfar.
EX: farfarsnamn([("Mattias", "Annika", "Lars-Henrik"),
 ("Lars-Henrik", "Birgit", "Sverker"),...]
 = "Sverker" *)
fun farfarsnamn((_,_,far)::rest) = #3 (searchTree(far, rest));
```

PK-HT07 moment 7

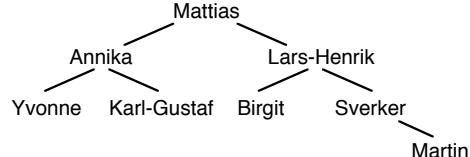
Sida 21

Uppdaterad 2007-10-21

Träddatetyper

Binära träd kan representeras *direkt* i ML som en rekursiv datatyp!

```
datatype familyTree = Empty
 | Person of string*familyTree*familyTree;
```



```
Person("Mattias",
 Person("Annika",Person("Yvonne",Empty,Empty),
 Person("Karl-Gustaf",Empty,Empty)),
 Person("Lars-Henrik",Person("Birgit",Empty,Empty),
 Person("Sverker",Empty,
 Person("Martin",Empty,Empty))))
```

PK-HT07 moment 7

Sida 22

Uppdaterad 2007-10-21

Enkel navigering

```
(* farfar t
TYPE: familyTree -> familyTree
PRE: Det finns en farfader till
 rotoden i t.
POST: Delträdet till t där farfadern är rotnod.
EX: farfar
 (Person("Mattias",...,Person("Lars-Henrik",...,Person("Sverker",...,...)))=
 Person("Sverker",...,...))
 *)
fun farfar(Person(_,_,Person(_,_,ff))) = ff;
```

PK-HT07 moment 7

Sida 23

Uppdaterad 2007-10-21

Rekursion över träd

Rekursion över träd är normalt *dubbel* rekursion – man måste göra rekursion över *båda grenarna* från en given nod.

```
(* countPersons t
TYPE: familyTree -> int
POST: Antal personer i trädet t *)
(* VARIANT: Antal noder i trädet t *)
fun countPersons Empty = 0
 | countPersons(Person(_,Left,Right)) =
 1+countPersons Left+countPersons Right;
countPersons(Person("Ronja",Person("Lovis",Empty,Empty),
 Person("Mattis",Empty,Empty)))
--> 1+countPersons(Person("Lovis",Empty,Empty)+countPersons(Person("Mattis",Empty,Empty)))
--> 1+(1+countPersons Empty+countPersons Empty)+countPersons(Person("Mattis",Empty,Empty))
--> 1+(1+0+countPersons Empty)+countPersons(Person("Mattis",Empty,Empty))
--> 1+(1+countPersons Empty)+countPersons(Person("Mattis",Empty,Empty))
--> 1+(1+0)+countPersons(Person("Mattis",Empty,Empty))
--> 2+countPersons(Person("Mattis",Empty,Empty))
--> 2+(1+countPersons Empty+countPersons Empty) --> 3
```

PK-HT07 moment 7

Sida 24

Uppdaterad 2007-10-21

Syntaxträd

Strukturen hos en formel kan beskrivas med ett *syntaxträd*.

```

3+2*x-1 :
 + 1
 / \
 3 *
 / \
 2 x
datatype expr = Const of int
 | Var of string
 | Plus of expr*expr
 | Minus of expr*expr
 | Times of expr*expr
 | Div of expr*expr;
Minus(Plus(Const 3,Times(Const 2,Var "x")),Const 1)

```

PK-HT07 moment 7

Sida 25

Uppdaterad 2007-10-21

Beräkning av uttryck

```

exception UnDefVar of string;
(* eval(expr,var,value)
 TYPE: expr*string*int->int
 PRE: expr innehåller inga variabler utom den med namn var.
 Ingen division med 0 förekommer i expr.
 POST: Värdet av expr uträknat om
 variabeln med namn var har värdet value.
 EX: eval(Minus(Plus(Const 3,Times(Const 2,Var "x")),Const 1),
 "x",4) = 10 *)
(* VARIANT: Storleken hos expr. *)
fun eval(Const c,_,_)=c
| eval(Var v,var,value)=if v=var then
 value
 else
 raise UnDefVar v
| eval(Plus(e1,e2),var,value)=eval(e1,var,value)+eval(e2,var,value)
| eval(Minus(e1,e2),var,value)=eval(e1,var,value)-eval(e2,var,value)
| eval(Times(e1,e2),var,value)=eval(e1,var,value)*eval(e2,var,value)
| eval(Div(e1,e2),var,value)=eval(e1,var,value) div eval(e2,var,value);

```

PK-HT07 moment 7

Sida 26

Uppdaterad 2007-10-21

Allmänna träd


```
datatype 'a tree = Tree of 'a*('a tree) list;
```

'a är typen för informationen i varje nod.

PK-HT07 moment 7

Sida 27

Uppdaterad 2007-10-21

Exempel på träd

```

datatype 'a tree = Tree of 'a*('a tree) list;
Tree("Uppsala universitet",
 [Tree("Hum.-Sam. vetenskapsområdet",
 [Tree("Teologiska fakulteten",[]),
 Tree("Juridiska fakulteten",[]),
 Tree("Språkvet. fakulteten",[]),
 ...]),
 Tree("Tek.-Nat. vetenskapsområdet",
 [Tree("Tek.-Nat. fakulteten",
 [Tree("Inst. för IT",[]),
 Tree("Inst. för matematik",[]),
 Tree("Inst. f. materialvet",[]),
 ...])]),
 ...]);

```

PK-HT07 moment 7

Sida 28

Uppdaterad 2007-10-21

Felkoder (exceptions)

Felkoder är egentligen konstruktörer för datatypen exn.

Deklareras med deklarationen exception.

```

exception NegArg;
fun sumUpTo 0 = 0
| sumUpTo n = if n < 0 then
 raise NegArg
else
 n+sumUpTo(n-1);

Anropet sumUpTo ~2;
Ger: ! Caught exception:
 ! NegArg

```

```

exception Error of string;
fun sumUpTo' 0 = 0
| sumUpTo' n = if n < 0 then
 raise Error("sumUpTo' " ^ Int.toString(n))
else
 n+sumUpTo'(n-1);

Anropet sumUpTo ~2;
Ger: ! Caught exception:
 ! Error "sumUpTo' ~2"

```

PK-HT07 moment 7

Sida 29

Uppdaterad 2007-10-21